

Szereplők és folyamatok a gazdasági szervezetekben a kortárs Magyarországon

Blokkszerkesztők: Berger Viktor és Huszár Ákos

Füzér Katalin

Bevezetés

A *Replika* 111. száma a kortárs magyar gazdaság teljesítményének társadalmi előfeltételeivel foglalkozik. Az ipari forradalom negyedik korszakában jelentős átalakuláson mennek keresztül a gazdasági fejlődés kulcsdimenzióját jelentő innovációs ökoszisztéma szervezetei. A termelésben és a szolgáltatásokban használt új eszközök és a gazdasági szervezetekben dolgozó emberek is egyre inkább az internet különböző platformjain kommunikálnak egymással (*internet of things, internet of people*). A digitalizáció átalakítja a munkahelyeket, a munkafolyamatokat és hatással van a szervezeteken belüli és a szervezetek közötti kapcsolatokra is. Az ipar 4.0 és a munka 4.0 korszakában egyre kevésbé az anyagi erőforrásokon, hanem inkább a szervezetek belső és külső társas erőforrásain, a vállalkozói és az innovációs ökoszisztéma szereplői között kiépülő együttműködésekben alapul a gazdasági sikeresség. Az innovációs folyamatok szereplőinek „szervezeti jólléte” fontos gazdasági tényezővé válik és számos társadalomtudományos diszciplína ki is alakította a gazdasági szervezetek ezirányú vizsgálatának módszereit. Tematikus számunk áttekintést nyújt a releváns elméleti és empirikus megközelítésekről, és friss kutatási eredményekkel járul hozzá a magyar gazdaság átalakulásának társadalomtudományos értelmezéséhez.

Az endogén társas erőforrások szerepét a gazdasági fejlődés kulcsfolyamataiban három tanulmány vizsgálja. Bodor Ákos és szerzőtársai a magyar gyorsnövekedésű vállalatok innovációs teljesítményét elemzik a kortárs társadalomtudományokban széles körben alkalmazott társadalmi tőke szempontrendszer mentén, míg Tomay Kyra összefoglalóan értékeli a társadalmi tőke szerepét a vállalkozói és az innovációs ökoszisztéma működésében. Restás Péter és szerzőtársai pedig a munkaerőmegtartó képesség döntő tényezőjeként azonosítják a társadalmi tőkét – mint a kedvező feltételek esetén a gazdasági szervezetekben a működés során újratermelődő erőforrást.

Az értékek szerepét a tematikus szám három tanulmánya is vizsgálja a gazdasági folyamatok viszonylatában. Bodor Ákos, Grünhut Zoltán és Pirmajer Attila elemzése az európai vállalkozói értékek kontextusában helyezi el a magyar vállalkozókat a Schwartz-féle értékeszt segítségével. Ugyanezt a módszert alkalmazzák Törőcsik Mária és szerzőtársai, amikor a kortárs Magyarországon a digitalizáció hatásait is figyelembe vevő fogyasztói és életstíluscsoportok jellemzőit írják körül. Az értékeket a gazdasági szervezetek teljesítményének egyik fontos szempontjaként azonosítja Kázmér-Mayer Szilvia és szerzőtársa, akik a vezetők szerepére is ráirányítják a figyelmet. A vezetési stílus – melynek skálája a szerzők által vizsgált transzformáló vezetési stílustól a Czibor Andrea és szerzőtársai által a sötét triáddal jellemzett vezetői stílusig terjed – alapvető jelentőségű a munkahelyi jóllét vonatkozásában. Míg a sötét triád által dominált vezetési stílus szinte ellehetetleníti, az előbbi sokrétűen támogatja a munkatársak pszichés és társas jóllétét, ezen keresztül pedig a szervezet magas szintű teljesítményét. Csókási Krisztina és szerzőtársai is a kapcsolódás igényének, valamint az alacsony mértékű szabályozással együtt járó autonómiának a kiemelkedő szerepét hangsúlyozzák kutatási eredményeik alapján, amely a szervezeti azonosulás kulcstényezője.

A tematikus szám tanulmányai alapján betekintést nyerünk abba, hogy a digitalizáció milyen új lehetőségeket jelent a munkahelyek és a gazdasági szervezetek regulációs és integrációs mintázatainak alakításában, és kézzelfoghatóbbá válik, hogy ezen átalakulások iránya mennyire lesz meghatározó az átalakuló gazdaság teljesítményének egészére.

A kutatásokat az Emberi Erőforrások Minisztériumának Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Programja (FIKP) finanszírozta, a Pécsi Tudományegyetem 4. tématerületi „A hazai vállalatok szerepének növelése a nemzet újraiparosításában” programja keretében (szerződés száma: 20765-3/2018/FEKUTSTRAT).

Füzér Katalin

Szociológus, egyetemi docens, PTE BTK TMI Szociológia Tanszék, a PTE FIKP Szociológia Kutatócsoport vezetője